

J. Vijverberg, 100 jaar geleden geboren

Op 25 augustus 1880 werd Johannes Vijverberg, de bekende vogelfotograaf, te Oosterland op Schouwen-Duiveland geboren.

De natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland en de Vereniging voor Natuur- en Landschapsbescherming Goeree-Overflakkee vieren dit feit met een zeer speciale uitgave van hun gezamenlijke verenigingsblad 'Sterna', waarin een reeks artikelen over de vogelwereld van de inlagen en karrevelden aan de zuidkant van Schouwen zijn opgenomen.

In de inleiding van Hans Warren brengen wij, samen met de pachter en J. Vijverberg, een bezoek aan de kolonies van meeuwen en sterns van de inlagen in de jaren veertig.

Niet alleen Hans Warren is wel eens op stap geweest met Vijverberg. Achtereenvolgens vertellen twee oudere Schouwse vogelkenners, die Vijverberg goed gekend hebben - Jacob Viergever en J.P.C. Boot - hun herinneringen over Vijverberg en de vogels van Schouwen in die tijd.

Vervolgens richt het boekje zich geheel op de inlagen en karrevelden langs de Oosterschelde, zoals die er thans liggen.

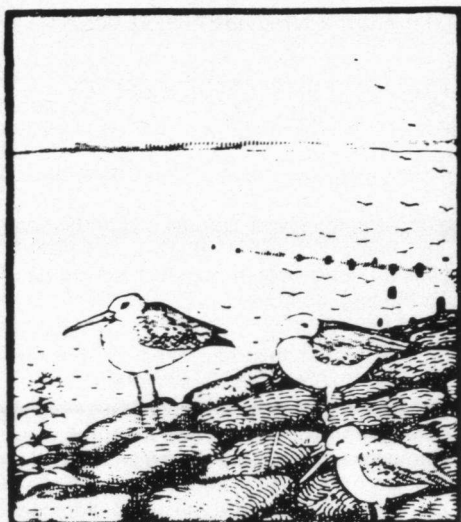
Door Frans Beekman wordt iets meer verteld over de vogelarij in de inlagen in vroeger tijd.

Uit zijn verhaal blijkt hoeveel er door de ramp van 1953 op Schouwen is veranderd.

Aan de hand van recente inventarisaties van Peter Meininger krijgen we een indruk van de huidige waarde van de inlagen en karrevelden voor de broedvogels, terwijl Gerard Slob de zeer belangrijke functie van deze laaggelegen gebieden achter de zeedijk als hoogwatervluchtplaats voor de steltlopers van de Oosterschelde beschrijft. Hij doet dit met behulp van maandelijkse tellingen, gedaan door waarnemers ieder met een eigen telgebied. Tevens worden de aantallen waargenomen vogels vergeleken met de waarnemingen van Wolff in 'Limosa' (1973); tellingen uit de tijd dat de Grevelingen nog een open zeearm

J. Vijverberg bij het nest van een Kleine Plevier in de duinen bij Haamstede, juni 1952.





Omslagillustratie van het boek 'Ranke wieken', een boekje van J. Vijverberg, met een houtsnede van J. Briedé.

was. Eén van de aardigste conclusies is, dat door het wegvallen van de voedselslikken in de Grevelingen, de Oosterschelde voor een aantal vogelsoorten (met name de Scholiekster) in waarde is toegenomen.

Wim Mullié gaat nader in op de sinds de ramp toegenomen waarde van Schouwen als overwinteringsgebied voor de Kleine Zwaan.

In het verhaal van René Beijersbergen en Peter Meininger wordt een overzicht gegeven van vroegere en recente broedplaatsen van Visdief, Noordse Stern, Dwergstern en Grote Stern in het Deltagebied, met een speciaal accent op het voorkomen op Schouwen-Duiveland. Door grondig literatuuronderzoek kwamen aardige, nog onbekende gegevens boven water en blijkt hoezeer thans de 'Roem van Schouwen' tot het verleden behoort. In 1979 broedden er in het Deltagebied ten minste: 1885 paar Visdieven, 50 paar Noordse Sterns, 225 paar Dwergsterns en 3150 paar Grote Sterns.

De belangrijkste broedplaatsen zijn: de zandplaat Hompelvoet in de Grevelingen, de inlagen van Schouwen, enkele eilandjes in het Veerse Meer, de Hooge Platen en het Verdrongen Land van Saeftinge in de Westerschelde.

Hierna wordt de ligging van de broedplaatsen en het broedbiotoop van de verschillende soorten sterns nader bekeken. Geconcludeerd wordt door John Beijersbergen, dat de huidige concentratie van de sterns in een klein aantal kolonies het gevolg is van de sterk toegenomen recreatie in het Deltagebied, waardoor maar een gering aantal veilige broedplaatsen is overgebleven. Door het gereedkomen van de deltadammen zijn veel

broedplaatsen op grotere afstand van de visgronden (langs de kust) komen te liggen, waardoor de sterns veel grotere voedselvluchten moeten maken dan vroeger.

Alle auteurs wijzen op de achteruitgang van de vogelstand in de inlagen en pleiten voor een meer gericht natuurbeheer, mede met het oog op de inrichting van de Oosterschelde na 1985.

Om iets van de rijkdom uit de tijd van Vijverberg te herstellen, doet T. Lebrecht in het laatste verhaal een aantal suggesties. Van doorslaggevend belang zijn: het instellen van bewaking, het afsluiten voor publiek van een aantal dijkvakken, herinrichting van de 'hillen', en het jaarlijks 'schonen' van de broedplaatsen op de eilandjes.

De uitgave besluit met een overzicht van de publicaties van J. Vijverberg.

De beide verenigingen doen met de uitgave eer aan een groot vogelbeschermers en geven veel informatie over de vogelstand van de ook thans nog rijke zuidkant van dit voormalige eiland. Wij hopen van harte, dat zij met hun streven voor een meer gericht natuurbeheer van de inlagen succes zullen hebben.

■ Namens de verenigingen:
John Beijersbergen en Freek Fokkert.

Zie ook 'Het Vogeljaar' 8(3/4): 56-57 en 19(4): 538-539.

Het boekje (128 pag.) wordt u na overmaking van f 16,50 (inclusief f 4,— porto- en verpakingskosten) op postgiro 59368 tnv Vogelwacht Schouwen-Duiveland te Zierikzee, onder vermelding van 'Vijverbergboekje' franco toegestuurd.

Geslachtsverschil en uithakken van nestholten bij Draaihalzen

In tegenstelling met wat de literatuur hierover vermeldt, bestaat er namelijk wel degelijk verschil tussen het ♂ en het ♀ van de Draaihalzen en ook maken ze wel zelf hun eigen nestholte.

Het verschil in uiterlijk bevindt zich bij deze soort namelijk in de staart, die bij het ene exemplaar meer gebandeerd is dan bij de andere, terwijl de onderstaartdekveren ook aanmerkelijk kunnen verschillen. Dit heb ik bij tal van exemplaren onderzocht en telkens was het resultaat positief.

Verder heb ik reeds enkele jaren achter elkaar geconstateerd dat Draaihalzen hun eigen broedholte aan het uithakken waren net als een specht. Een paartje Draaihalzen is nu voor de tweede, opeenvolgende keer met het zelfde nest bezig en heeft deze al tot ongeveer 60 cm diep uitgehakt!

Dit uithakken blijft doorgaan, ook lang nadat de jongen zijn uitgekomen. Later hoop ik hierop in een uitgebreider artikel in dit tijdschrift terug te komen.

■ G.M. Driessen, Eendenstraat 41, 5912 VG Venlo.

Balgen van Draaihalzen in collecties van musea zouden misschien nadere gegevens kunnen verschaffen over het verschil tussen de wijfjes en mannetjes van de Draaihalzen.
Red.